

ԼՐԱՔԻՐ

ՔԱՂԱՔԱԿԱՆ ԱԶԳԱՅԻՆ ԲԱՆԱՍԻՐԱԿԱՆ ԵՒ ՏՆՏԵՍԱԿԱՆ

ՔԱՂԱՔԱԿԱՆ

ԿՈՍՏԱՆԴՆՈՒՊՈԼԻՍ 27 ՅՈՒՆԻՍ

Ներքին հարկերի մայրաքաղաքս հասնող Մարտիկայի շրջանաւոր Մեհնա հանդիպած ժամանակը՝ Մարտիկային հոն հասնող գաղղիական Ֆրիւր-Օկիւսթ շրջանաւոր լուր առերէ թէ Ներկաստանի անդղիական իշխանութեան Պօմպայ մայրաքաղաքին մէջ մեծ ապստամբութիւն մը ելեր է:

Ներկաստանի գործերը իրենց հրամանատարներուն դէմ գէնք առնելով՝ ահաբեկ անկարգութիւններ բերելու լուր գաւառը արիւնշուայ բերել: Ներդիպցի անպատրաստ գտնուելով՝ շատ կորուստ ունեցեր են:

Այս ապստամբութեան պատճառը յայտնի չէ. առկայ կերեւոր Ներկաստանի անդղիական զօրաց մեծ մասը Չիւնաստան եւ Պարսկային ծովածոցը դաշած ըլլալով, Ներդի գործերը համարձակութիւն գտեր են այսպիսի ապստամբութիւն մը բնելու:

Այս շարքում մայրաքաղաքս հասնող Մարտիկայ Քօնսթանտնուպօլիս յունիս 12/24 թուով հետեւեալ տեղեկութիւնները կուտայ վերոյիշեալ ապստամբութեան վրայ:

«Ներկաստանի լուրերը շատ ծանրակշիռ են: Պենկալայի խառնաձայնութեան զօրքերը Մարտիկային մինչեւ Ահօն յայտնապէս ապստամբած են: Տեղի կայսեր մէկ որդին Ներկաստանի թագաւոր անուանեցաւ: Մերութի սպաստարներէն, որոնք Տեղի քաղաքը կոտորեցին, հողապետեցին եւ բոլոր Արքայացիները ջարդեցին: Ապստամբութիւնը մինչեւ Նիւր, Նարսիսպատ, Քանդակ եւ Արքանով տարածվի էր: Ներդիական իշխանութիւնը զօրք խրկեց վերոյիշեալ անկարգութիւնները ծագած տեղերը: Բայց ուստամբութիւնը հետ գնեալ մեծ մասը վրայ էր: Ներկաստանի լուրերները կրէին թէ այժմեան դեպքերը այս վերջին դարուս Ներկաստանի պատմութեան մէջ նման օրինակ մը չունին: Տեղի քաղաքը ապստամբութեան ձեռքն անցած է. եւ թէպէտ մահապատիւն գործերը չեն միարանձա՞մ անոնց հետ, բայց ընդհանուր անհոգութիւն մը կը տիրէ, բոլոր հնդկաստանցի զօրաց մէջ:

«Այս դէպքին ծագումը հետեւեալ կերպով կը պատմուի:

«Մարտի առջի օրերը Մերութի հնդիկ ձիաւոր զօրաց կրորդ գումարին հրաման կըլաւ որ իր հրազեններուն համար կառավարութեան տուած փամփու շու-

նորը գործածեն: Չօրաց մէջ ձայն կրկնէր թէ այն փամփու շուքը չեն ծախար: Ներքին հարկերի մայրաքաղաքս հասնող Մարտիկայի շրջանաւոր Մեհնա հանդիպած ժամանակը՝ Մարտիկային հոն հասնող գաղղիական Ֆրիւր-Օկիւսթ շրջանաւոր լուր առերէ թէ Ներկաստանի անդղիական իշխանութեան Պօմպայ մայրաքաղաքին մէջ մեծ ապստամբութիւն մը ելեր է:

«Մայիս 10-ին, հնդկաստանցի զօրքերը ժողովուրդին հետ միարանելով՝ ապստամբեցան, իրենց ընկերները եւ անոնց հետ ուրիշ 1200 բանտարկեալ բանտէն ազատեցին, զօրանոցները կրակի տուին եւ անդղիական զօրաց կանաչները որդիքը ջարդեցին: Չանապատի դաշտում նախաձեռնող պայմանները, եւ Արքայացի զօրքերը ստատիկ դիմադրութիւն բնելուն համար, ստատիկ պայմանները թիւն եղան: Հետեւեալ օրը ապստամբները Տեղի գաղին եւ նոյն տեսարանները հոն ալ կրկնեցին: Արքայացիները փախան, եւ քաղաքը ապստամբութեան ձեռքը մնաց, ուր փամփու շուքը կայսեր օրդին թագաւոր անուանեցին:

«Ներկաստանի ընդհանուր հրամանատարը խիստ զօրաւոր միջոցներ ձեռք կ'առնէր ապստամբութիւնը զսկսելու եւ Տեղիին պաշարելու համար, որպէս զի ապստամբները չլրան փախել:

«Այսին նոր հնազանդական լուրերը կը ծանուցանեն, թէ Ահօնի գաւառին մէջ եղած բոլոր հնդիկ զօրքերը յայտնի ապստամբած են: Ահմադի մէջ ապստամբութիւնը երկու շաբաթ մեծ զօրքով կը կրէր: Այս զօրքով զինուորական վերին հրամանատարութիւնը ձեռք առաւ եւ հրաման ըրաւ զօրքերուն որ ապստամբութիւնը ամեն տեղ զսկսեն:

Գաղղիայ օրինադրական ժողովին անդամաց ընտրութիւնը լնցած է բոլոր Գաղղիայի մէջ, բայց ընտրութեան արեւել յուսկը գեա հոս հասաւ: Մինչեւ հիմա ծանօթ եղածը սա է որ արդէն ընտրութեան 256 ժողովականներուն մէջ 8 հոգի կան միայն հակառակորդ կողմէն ընտրուած: Մնացածները կառավարութեան առաջարկածներն են: Մանչիս գտաւ, վեց ընտրութեան մէջ ալ՝ կառավարութեան եւ հակառակ կուսակցութեանց առաջարկած ժողովականները բացարձակ մեծամասնութիւն չունեցաւ, վերջապէս ընտրութիւն պիտի ըլլայ:

Գաղղիական Մեհնա լուրերը յունիս 7/19 թուով հետեւեալ լուր կուտայ:

«Մարտի, Գաղղիայի Մեհնա Եր-

* Ներկայ կրօնը կարգի կենդանեաց կը ուսուց կամ գործածելը:

տանից, Բրուսիայ, Ռուսիայ, Սարաեւոյի եւ Տաթարստանի լուրերը գաղղիական լուրերը այսօր արտաքին զորքոց պաշտօնատեղը ժողովելով Պէտրասիկայի ու օստանի անսահմանապարսկան ինքնուրուրած ժողովը վաւերացրին եւ միանգամայն Ներքին Լուստի ու Գանուրի երկու ինքնուրուրած մէջ տեղը եղած երկրին ինքիւր որոշելու համար դաշնադրութիւն մը ստորագրեցին անցեալ յունիս 6-ին նախորդածը համաձայն:

Սեպտեմբեր 8/20 թուով Պէտրասիկայի զօրքերուն լուրերը կը գրեն թէ Արքայացի կայսրը յունիս անապատի կողմը թեքելով պիտի երթայ Բրուսիայ թագաւորին հետ քանի որ տեսութիւն ընկաւ: Այսին տեսութեանց պաշտօնակի նախապահ Պոմպայ կանաւ: Մանչիսի միայն ալ նոյն միջոցին թեքելով պիտի գտնուին, ուր կերեւի թէ քաղաքական կարեւոր ինքիւրութեան վրայ խօսք պիտի ըլլայ:

Հռոմի Պապը իր հայրապետութեան տարեգարհին առթիւ քաղաքական յանցաւորաց ներդաշնութիւն շնորհելու դիմաւորութիւն ունի կրան:

Հռոմէն յունիս 1/13 թուով լուր կուտան, թէ հոն սպասող գաղղիական զօրք ու պապական զինուորներուն մէջ թշնամութիւն ծագելով՝ հինգ վեց օր իրարու վրայ կ'ուր ըրեր են իրարու հետ քաղաքին փողոցներուն մէջ եւ երկու կողմէն վերաւորները եղեր են:

Ռուսիայ կայսրն ու կայսրուհին յունիս 11/23-ին Քիւի գաղին ուսկից Գերմանիա պիտի երթան: Այսպէս քանի որ երեւելի քաղաքացիներ եւ քաղաքութիւ պաշտօնատար հարմարեցնելով՝ Գերմանիայի լուրերները կարծիք կընեն թէ այս Դանապարհորդութիւնը քաղաքական նպատակ մը ունի:

Կոստանդին իշխանը յունիս 3/15-ին Բեզրայուրի մտաւ:

Այսին տարակայնութեան ժամանակը կառավարութեան գործերուն անօրէնութիւնը Կոստանդին իշխանին յանձնեցաւ: Օրդը Էրեւան ու Պոմպայ կողմը խորհրդակցեց պիտի ըլլաւ Կոստանդին իշխանին եւ անոր հետ խնամակալութեան ժողով մը պիտի կայանէ:

Սարաեւոյի թագաւորին համար եղած ապստամբութեան լուրը հասցիվեցաւ:

Յունիս 26 թուով հրատարակուած Սեպտեմբերի լուրերները այս լուրը յիշեցին եւս: Կաւկասէն թէ Սարաեւոյ եւ կամ վերջին լուրերուն նայելով ան հիմնէ:

Սեպտեմբերի պաշտօնական լուրերը

ին խօսքին նայելով՝ Սարաեւոյի թագաւորին դէմ ծրագրած թիւնը լուրերը յունիս 12/24-ին հասնելով Պէտրասիկայի եւ երկրորդ օրը Յիւսէպ լուրերին հետեւեալ կերպով ծանուցեցին այս դէպքը: «Սարաեւոյի թագաւորը թիւնը կրկնուով վերաւորեցաւ Սարաեւոյի մէջ՝ ապստամբութեան զօրքերուն մը տարածանակ պարկով իր վրայ: Հիշեալ ոմրագործ զօրքերը անմիջապէս ինքիւրն սպաննեց որ ձեռք չանցնէ:»

Այս լուրը Սարաեւոյի մէջ ալ պարտաւոր է, ուսկից հաւանակաբար Սեպտեմբերի անկէց ալ Սեպտեմբերի է:

Սեպտեմբերի երեք վերջին լուրերները լուր կուտան, թէ միջին Սեպտեմբերի վրայ Սեպտեմբեր Սարաեւոյի հանգաց կառավարութեան մէջ եղած դաշնադրութեան մէջ քանի կէտերուն վրայ Սեպտեմբերի ծերակալին կողմէն առաջարկ ված չափաւորութիւնները Սեպտեմբերի կառավարութեան չեն ընդունվեր: Սեպտեմբերի կառավարութիւնը առաջարկեց որ այն չափաւորութիւններուն վրայ դեռ պահանջներ ըլլայ: Սեպտեմբերի կառավարութիւնը չէ համար: Սեպտեմբերի վախճանը որ նորէն մեծ պիտի ծագի երկու կառավարութեան մէջ:

ՆԵՐՔԻՆ ԼՈՒՐԵՐ

Օգոստոսի Ինքնակալին վեհաժողով օրդաց թիւնը Սեպտեմբերի հանդէսները կը շարունակեն մեծաւ փառաւորութեամբ:

Սեպտեմբերի զօրքերը Սեպտեմբերի ուրախ եւ կիրակի օրերը՝ մայրաքաղաքի օրդ Յունիս, Սեպտեմբեր, Հռոմէականաց եւ Սեպտեմբերի պարգեւներուն տարաւ տարեկանին վեր եղող աշակերտաց կէտ, եւ այս երկրշարքի օրը յունիս եւ երկի ալ հոսոյ գաղղիներուն աշակերտաց միւս կէտը կիկղեցական շաղկիւնի հագած, եւ ձեռք ուրին ծաղկանց փունջը բռնած հանդէսն տեղը գաղին քաղաքանաւոր կրգեր ու օրհնութիւններ նուազելով:

Սեպտեմբերի տարաւոր առաւ կերպով տարաւոր յունիս քաղաքանաւորութեան վրան ներու տալ:

Սեպտեմբեր, շաբաթ, կիրակի եւ երկու շաբթի օրերը հացիկերը թիւնը եղան նախաքաղաք վրաններուն մէջ, ուր հրաւիրվեցան Արքայացի ու ընկի սեղանաւորներն ու վրանաւանները, զանազան արհեստաւորաց զինաւորները եւ քաղաքութիւ քաղաքական ու զինուորական պաշտօնատարներ:

Տարաւոր օրը զանազան ազգաց պատրիարքներն ու զինաւոր եկեղեցականներ:

